

Reentuki e geeyngal kare finaatawaaaje e kuutinirze nder internet

Nde laatii duuniya jokkootirii dow laabi paamtootiral jamanu, bibbe lesdi e ummaatooje galluuje e gure ngaylitanake luumo intanet e laabi maatootiral jamanu ngam geengal e sooruki kare e kuude mabbe. Hebuki laabi maatootiral jamanu mabbitanii bibbe lesdi dammude kebal, ngam filooobe e tafoobe kebii no ngeenira kare nden njajjina filuuji mavve ngam be kebay wolwuduki e soodoobe e ko'e mabbe. Ammaa kadi hebuki date den e woodi gaannudi muudum bana reentuki anndal puttinaazi. Koo ngam luumo intanet wallitii no heewi, bibbe lesdi filooobe e puttinoobe tefa laabi reentuki riskuuji mabbe di anndal puttinol gila bononndaaji luumo intanet.

1. Wazu rigista innde filu maada, haatimeere e nokkuure intanet maada dum laatoo ketaadum hukuuma filuujji.

Gađoowo filu intanet doole arta mara nokkuure nder intanet. Piloowo e nasta luumo intanet to o soodi nokkuure nder intanet nde innde filu maako, nden o wada hello intanet, koo o huutinira nokkuuje paamootiral de jamanu bi'eteede jaaynde laylayto Tabitin a wadii regista innde filu maada nder ketaadum hukuuma filuujji ngam taa goddo huutinira innde nden. Ko luutii innde filu maa, hukuuma ketaadum filuujji e reenta kaatimeeje, inze puttinaaze e noone godde kuutinirteede nder intanet. To a hebii alaama hukuuma Noonde Sorreteedum (NS) hutinir dum, wanngin alaamaaji maajum bana ®, TM koo ko nanndi e maajum nder nokkuuje filu maada nder intanet.

2. Naftora hakke maral koo alaama puttinol ngam reentuki kuude anndal godde nder filu intanet

Hello intanet e reentiree hakke maral koo alaama reento puttinol. Koo ngam hakke maral e hebiree koydum, hakke reento puttinol sey to wadanaama regista. Non bo kuujeje gaataadi nder intanet bana binndi, footooji, bidiyooji, gimi e pawneeji e reentiree hakke maral. Anndin himbe kuujeje gondi nder nokkuuje maada de intanet fuu e ndeentiraa hakke maral. Nden boo mbannginaa alaama © koo boo mbindaa hakke maral (copyright) koo ko nanndi e maajum dow kala hello fuu. Waatu alaama hakke maral dow kala footowol fuu koo boo ngaylaa dabareeji ngam hoocuki footooji maada sada. Taa waatu footooji burdudi laabudi nder intanet.

3. Taa funcutu haalaaji cuudiidi, teddudi koo mardii saman filu nder intanet.

Intanet hoytini hebuki habaru ba tobbuki dow lesdi. Koo nde keeri luube e renta annde filuujji nafooje, doole ndarwaa dabareeji suuduki annde ko laarani dabareeji tafol, date e annde kuude filu maada. Misaalu, taa wangin dabare tafol kare maada. Wangin

nokkuure to tafetee. To nanngii maa, anndin huudidfaabe maada bana hakkilanoobe filu e wadoobe hello intanet taa be mbangina cuudiika filu maada koo dum huudidfaabe maa. A foti yerdootirki e huwanoobe ma keeri sirri e suuduki cuudiidi filu maada hakkunde maada e be pilidataa.

4. Faamtin himbe ngootaaku e goongaaku kare e kuude maada

Naftora habaruuji date dokkal habaruuji caahiidi nder intanet ngam faamtingo himbe tokkuba maa boteeji e nafuuji kare e kuude filuuji maada. Date dokkal habaruuji caahiidi nder intanet e besda endam e paamootiral dow saahaaki kare e kuude filuuji bee anndal maada e ngal huudidfaabe maada. Dabareeji e balliree huutinirki rento annde bana alamaaji hakke maral ballooji anndinki hakke maral e faamtinki saahaaki e mboondi kare e kuude geeynirteede hakke maral ngal. Nden bo, noone godde maa e kuutiniree ngam annditinki himbe ko alaamaaji hakke maral anndintaa himbe.

5. Waatan reento kare intanet maada hakkiilo

An tan woni kakkilanoowo reento kare e annde maada gonde nder intanet taa wobbe be nduganaaka kuutinara de. Tabitin a huutinirii alaamaaji hakke maral feere-feereji masin ngam anndinki himbe hakke maral kare koo kuude maada. Duru mare intanet maada no woodi, bana hakke maral, hakke filuuji, noone puttinol e kare deentaade gaataade nder hello intanet koo laabi maatotiral jamanu. Yaawdin faabaago di to nanngii. Anndu faabaago hakke maral annde e kare maada buutaaki. E dum nyaama ceede. Ngam maajum, to nangii ndikka itta kare kooceteede den diga intanet ngam faabaago de. Kelle intanet godde e ngoodi gebe kakkilanooje hakkeji maral. To boji njaaraama e be mbaawa linyuki e ittuki kare kulanteede bononda.

6. Naftora boteeji goodandi filoobe e filuuji pamari e deedeyaaji maraadi nder nokkuure nde ngonɗaa

waɗuki rigista e rentuki hakke maral naawii. dum foti nyaamuki ceede duudɗe. Koo nde Yebre Anndal Ndonndonal nde kawtal WIPO hokkataa shawaraaji kiita, e ngal sappoo himbe no kevtirta nokkuuje ballirooje kuugal kiital caahu koo dow ngeenaari pamardi. Yebre Anndal Ndonndonal nden e maatiree jaraawal (email) imel nga'al: grtkf@wipo.int

Ngam hebuki anndal e kubaru no hakkeeji maral
filoobe e filuuji bibbe lesdi rentirtee, janngu binndaade
de'e:

Protect and Promote Your Culture: A Practical Guide to Intellectual Property for Indigenous Peoples and Local Communities

Intellectual Property and Folk, Arts and Cultural Festivals:
Practical Guide

Background Brief 5: Intellectual Property and Traditional Handicrafts

Making a Mark - An Introduction to Trademarks for Small and Medium-Sized Enterprises

Looking Good: An Introduction to Industrial Designs for Small and Medium-sized Enterprises

Creative Expression: An Introduction to Copyright and Related Rights for Small and Medium-sized Enterprises

Inventing the Future: An Introduction to Patents for Small and Medium-sized Enterprises

World Intellectual Property Organization
34, chemin des Colombettes
P.O. Box 18
CH-1211 Geneva 20
Switzerland

Tel: +41 22 338 91 11
Fax: +41 22 733 54 28

To contact WIPO's External Offices
visit www.wipo.int/about-wipo/en/offices

© WIPO, 2022

Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

The CC license does not apply to non-WIPO content in this publication.

Cover: unsplash.com / © Oriento,
© Alice Pasqual, © Paul Zoetemeijer,
© Federico Beccari;
Getty Images / © Frans Lemmens

DOI: 10.34667/tind.46509